

Indikátorové správy v oblasti hodnotenia životného prostredia

Odbor hodnotenia životného prostredia Slovenskej agentúry životného prostredia pripravuje špecifický typ správ, tzv. indikátorové správy o stave životného prostredia. Patria sem **sektorové indikátorové správy a indikátorové správy o zložkách a faktoroch životného prostredia**.

Publikovanie správ o stave životného prostredia a ich zverejňovanie je základnou požiadavkou prvého piliera Dohovoru (EHK OSN) o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (Aarhuský dohovor) z roku 1998, ktorým je prístup verejnosti k informáciám o životnom prostredí. Bez splnenia tohto predpokladu nie je možné navyše naplniť požiadavky zvyšných dvoch pilierov tohto dohovoru, ktorými sú: účasť verejnosti v procese rozhodovania týkajúcom sa životného prostredia a prístup verejnosti k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia.

Sektorové indikátorové správy

Sektorové správy sú správy o vplyve vybraných odvetví ekonomických činností na životné prostredie a o miere implementácie environmentálnych opatrení do príslušných sektorových politík. Odbor hodnotenia pripravuje od roku 2005 každé dva roky správy o vplyve šiestich sektorov na životné prostredie: **dopravy, energetiky, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a cestovného ruchu**.

Zavedenie pravidelného komplexného systému hodnotenia vplyvu sektorov na životné prostredie v podmienkach Slovenskej republiky je výsledkom implementácie tzv. Cardiffského procesu začatého na samite Európskej rady v roku 1998. Hodnotenie je v súlade s európskymi metódami zameranými na podporu implementácie environmentálnej politiky a jej integrácie do sektorových politík.

Prostredníctvom indikátorového hodnotenia sú v správach popísané vplyvy pôsobenia daného sektoru na životné prostredie, jeho tlaky, realizované opatrenia na nápravu negatívneho stavu a z neho vyplývajúce následky na zdravie človeka, diverzitu, kvalitu a funkčnosť ekosystémov a na vývoj tzv. kumulatívnych environmentálnych problémov. To umožňuje poskytnúť prierezový a zjednodušený pohľad na vplyv jednotlivých sektorov na stav a vývoj životného prostredia rôznymi cieľovými skupinám.

Kľúčové otázky

Sektorové správy sa snažia prostredníctvom súboru indikátorov usporiadať podľa DPSIR modelu zodpovedať na kľúčové otázky:

Aký je súčasný stav a smerovanie sektora?

Zlepšuje sa vplyv sektora na životné prostredie?

Aké environmentálne opatrenia sú zavádzané do sektora?

Podporuje systém platieb v sektore zavádzanie environmentálnych opatrení?

Indikátorové správy o zložkách a faktoroch životného prostredia

Cieľom týchto správ je výberom vhodných indikátorov, ktoré sa usporiadajú do jednotlivých častí vyššie spomínaného kauzálneho reťazca, spoznávať a identifikovať stav predmetných zložiek, príp. faktorov životného prostredia a na základe

Model DPSIR

Pri spracovaní indikátorových správ sa vychádza z metodologických postupov integrovaného environmentálneho hodnotenia životného prostredia vypracovaných OECD a Európskou environmentálnou agentúrou (EEA). Metodika je založená na príčinnonáslednej (kauzálnej) súvislosti medzi činnosťou človeka a stavom životného prostredia pomocou DPSIR modelu. DPSIR je skratka zostavená zo začiatočných písmen jednotlivých častí cyklu:

- **hnacie sily** (driving forces – D), t. j. spúšťacie mechanizmy procesov v spoločnosti, ktoré vyvolávajú
- **tlak** (pressure – P) na životné prostredie, ktorý je bezprostrednou príčinou zmien v
- **stave životného prostredia** (state – S). Zhoršovanie stavu životného prostredia má zvyčajne za následok negatívny
- **dosah** (impact – I) na zdravie človeka, biodiverzitu, funkcie ekosystémov..., čo logicky vedie k formulovaniu opatrení a nástrojov v spoločnosti zameraných na eliminovanie, resp. nápravu škôd v životnom prostredí v poslednom článku tohto kauzálneho reťazca – ktorým je
- **odozva** (response – R).

Teoretickú základňu pre vypracovanie správ tvorí súbor environmentálnych indikátorov alebo indikátorov súvisiacich so životným prostredím usporiadaných v zmysle tohto modelu. Správy sú spracovávané v elektronickej forme za celé územie republiky.

Verifikované údaje

V správach sú použité verifikované štatistické údaje a informácie, ktoré pochádzajú jednak z podkladov Štatistického úradu SR, Ministerstva životného prostredia SR, odborných organizácií rezortu životného prostredia, z databáz ostatných ústredných orgánov štátnej správy a ich odborných organizácií, ako aj medzinárodných organizácií (EUROSTAT, EEA, Medzinárodná energetická agentúra a ďalšie).

ID	Názov	Jazyk	Typ systému	Stav	SR
24	Transport and its impact on the environment in the Slovak Republic 2010	angličtina	2010	národná	
23	Energy and its impact on the environment in the Slovak Republic 2009	angličtina	2009	národná	
22	Industry and its impact on the environment in the Slovak Republic 2009	angličtina	2009	národná	
21	Transport and its impact on the environment in the Slovak Republic 2009	angličtina	2009	národná	
20	Industry and its impact on the environment in the Slovak Republic 2009	angličtina	2009	národná	
19	Energy and its impact on the environment in the Slovak Republic 2009	angličtina	2009	národná	
18	Lebné hospodárstvo a jeho vplyv na životné prostredie - Slovensko 2010	slovenčina	2010	národná	
17	Poľnohospodárstvo a jeho vplyv na životné prostredie - Slovensko 2010	slovenčina	2010	národná	
16	Energetika a jej vplyv na životné prostredie - Slovensko 2010	slovenčina	2010	národná	
15	Doprava a jej vplyv na životné prostredie - Slovensko 2010	slovenčina	2010	národná	
14	Čistota vzduchu a jeho vplyv na životné prostredie - SR 2010	slovenčina	2010	národná	
13	Prírodné a jeho vplyv na životné prostredie - SR 2010	slovenčina	2010	národná	

pozorovaných trendov vývoja (predovšetkým u ukazovateľov tlaku) aj prejedukovať perspektívy ich ďalšieho vývoja. Spracované sú správy o zložkách: **ovzdušie, voda, pôda, horniny, biota** a faktoroch: **zdravie, odpady**.

Enviroportál

Indikátorové správy sú k dispozícii na internete v elektronickej forme na webovej adrese <http://www1.enviroportal.sk/spravy-zp/indikatorove-spravy/>. Aplikácia umožňuje interaktívne prepojenie správ s podrobne spracovanými individuálnymi indikátormi. Posledné sektorové správy sú dostupné aj v anglickom jazyku.

Ing. Slávka Štrofkeková, Slovenská agentúra životného prostredia